

למי תופרים את המכרז?

מישהו מסויים - תופרים את המכרז לפי המידות שלו...
כך הקב"ה שבחר בנו מכל העמים - הציע תנאים שרק אנחנו יכולים לעמוד בהם, ורק עלינו כפה הר כגיגית.
וזה ההסבר במה שאומרים 'אשר בחר בנו מכל העמים' וכן 'אתה בחרתנו' - אפילו שלכאורה הרי אנחנו בחרנו בו ולא הוא בחר בנו, שהלא אף אומה לא הסכימו לקבל את התורה!
אלא היות שהקב"ה היה יכול להעמיד תנאים אחרים לקבלת התורה - שגם אחרים יהיו יכולים לעמוד בהם - ובגלל שבחר בנו התאים את התנאים לקבלת התורה דווקא לישראל.

תנא דבי ר' ישמעאל [דברים לג-ב] מימינו אש דת למו אמר הקב"ה ראויין הללו שתנתן להם דת אש. [כה:]

הנה משמע שה' בדווקא נתן את התורה לישראל - וצ"ע שהרי מבואר שה' שאל את האומות אם הם רוצים את התורה?
מון הגראי"ל שטינמן זצוק"ל ממשיך את הענין כמו ב'מכרזים' - לפני שמפרסמים את המכרז בונים את התנאים והכללים שבהם יקבע מי יזכה.
לפעמים כשיודעים מראש מי מתאים, או כשרוצים בהצלחתו של

איך לומדים מוסר השכל מצמחים שאין להם בחירה?

אחרי שהם קיבלו את ההחלטה השכלית למסור את נפש - ציור לעצמם את הצפרדעים קופצים לתנורים, כדי להלהיב את רוחם, שהפחד לא יעצור אותם מלבצע את ההחלטה.
כך כל אדם יכול לצייר לעצמו - ולהפיק לקחים מכל בריה בעולם, כדי לחזק את רוחו בעבודת ה'
[ראה **בנצי"ב** (שמות כ' י"ד) שכל עניני המוסר שלמדו מבהמת הארץ הדבר ברור שאין החתול משתבח בצניעותו יותר מתרנגול הפרוץ.
אלא שאנו למדים יותר צניעות מחתול ולא פריצות מתרנגול באשר אנחנו מבינים מדעת אנושי שטבע זה הוא מתקבל ונאה יותר.
רק שאם לא היינו רואים בריה צנועה מעולם, לא היינו מבינים, ולא היה עולה על דעתנו שיש מידה של צניעות.]

ואמר רמי בר אבא חצובא מקטע רגליהון דרשיעא. [כה:]

יש להבין איך מצפים שנרח מוסר השכל מהצמח שנקרא 'חצובא' - הרי אין לו בחירה ויצר הרע?
הגאון רבי יצחק פנחס גולדווסר שליט"א מספר ששאל שאלה דומה את **הגאון רבי שלמה פישר שליט"א**.
בגמרא פסחים [נג:] מסופר שחנניה מישאל ועזריה כשבאו למסור את נפשם על קידוש ה' - למדו ק"ו מהצפרדעים במצרים.
ולכאורה יש פירכה על הק"ו - שהרי לצפרדעים אין בחירה ויצר? ענה לו הגרש"פ - הק"ו לא נועד עבור השכל, רק להשפיע על הרגש! כמו בשיר - שהמילים משפיעות על השכל, והניגון על הרגש - שיש להם שני נתיבי השפעה שונים - כך הפירכה לא מפריעה לרגש!

האם יצחק סמך על השחיטה של עיטיו?

שיצחק באמת לא חשש שעישיו ישחוט בסכין פגומה - שהרי הוא סומך על שחיטתו - אלא שדרש ממנו להעביר שמנוניתה - כמו שמבואר כאן בגמרא שזה גם נחשב סוג של השחזה.
והחשש שלו היה שמה שאר בה שמנונית תקרובת ע"ז, מנשותיו של עישיו - שהיו מורת רוח ליצחק ולרבקה.
הנקודה היא שבבשר רגיל שעומד לבישול - מילא חיביים להדיח אותו מהדס - וכך ישטף גם השמנונית.
אבל כאן יצחק רצה לצלות אותו כקרובן פסח שלא צריך להדיח אותו - חשש שישאר בו שמנונית איסור - ולכן ציח אותו להעביר שמנוניתה.

איכא דמתני לה אמתניתין אין משחיזין את הסכין ביו"ט אמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא לחדדה אבל להעביר שמנוניתה מותר. [כח.]

הנה כשיעקב קרא לעישיו וביקש ממנו להביא ציד, אמר לו 'ועתה שא נא כליך', ופירש רש"י שא נא. לשון השחזה, כאותה ששנינו אין משחיזין את הסכין אבל משיאה על גבי חברתה, חדד סכינך ושחוט יפה שלא תאכלני נבלה.
ויש להבין אם יצחק סמך על שחיטתו של עישיו - מדוע דווקא על חידוד הסכין היה צריך להזהיר אותו?
מון הגרי"ש אלישיב זצוק"ל מביא מהחת"ס **זצוק"ל**

גם במצבים מרוממים צריך להיערך לניסיונות הכי קשים!

בזמן מתן תורה - אחרי הכנה מרובה וגילויים גדולים ונוראים הגיעו לדרגה מופלאה עם רגשות קודש מרוממים - עד שענו כאחד 'נעשה ונשמע'.
אבל ה' יודע שעוברים על האדם לפעמים תקופות קשות - שליבו סתום, וערפל מכסה את מוחו, בשעות אלו הוא עלול להגיע לניסיונות קשים ביותר.
לכן היה צורך להכין לו מראש את המעצורים של 'יראת העונש', לכפות עליו הר כגיגית, ולהזהיר על הגזל והרציחה!
העיקרון הוא - שגם כשאדם זוכה להשגות גבוהות ומרוממות, עליו להיות עירני, ולזכור שהוא יצור אנושי, ועליו להיערך למלחמת היצר בכל התחומים כולם!

תנא משמיה דר"מ מפני מה נתנה תורה לישראל? מפני שהן עזין, תנא דבי ר' ישמעאל [דברים לג-ב] מימינו אש דת למו אמר הקב"ה ראויין הללו שתנתן להם דת אש, איכא דאמרי דתיהם של אלו אש שאלמלא (לא) נתנה תורה לישראל אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם. [כה:]

מבואר כאן בגמרא שהתורה מתאימה בדיוק עבור ישראל, והם גם רצו בה והקדימו נעשה לנשמע.
אם כן צריך להבין מדוע היה צורך לכפות עליהם הר כגיגית?
מסביר **הגאון רבי אליהו לאפינ זצוק"ל** שאדם מטבעו לא עומד קבוע תמיד באותו מצב - באותם כוחות ויכולות, לפעמים יש מורדות ועליות...

כיצד נגמל מרן הגראמ"מ שך זצוק"ל מעיסונו?

שבתקופה בה היה מרן הגראמ"מ מעשן - הוא לא היה מסוגל להתרכז בלימוד ללא הסיגריות!
ובכדי שיוכל ללמוד בשבת קודש - היה חייב להכין מערש"ש בקבוקים מלאים בעשן סגורים בפקק, שבעת הצורך היה פותח כדי לשאוף מהם את אדי הסיגריות...
אבל כל זה נמשך עד שפגש רופא מומחה - שהזהיר אותו מסכנת העישון - ואז הפסיק לעשן ביום אחד! ללא כל צורך בהסתגלות או עזרה כלשהי!

ההסבר הוא שכל מעשיו לשם שמים - ואם עד אותה שעה סבר שזה רצון ה', עשה זאת, ברגע שהבין שה' רוצה שימנע מעישון - מיד חדל!!!

אמר רבי אליעזר בר צדוק פעמים הרבה נכנסתי אחר אבא לבית רבן גמליאל ולא היו מניחין את המוגמר ביום טוב, אלא מביאין ערדסקאות של ברזל, ומעשנין אותן מערב יום טוב, ופוקקין נקביהן מערב יום טוב, למחר כשאורחים נכנסין - פותחין את נקביהן, ונמצא הבית מתגמר מאליו, אמרו לו א"כ אף בשבת מותר לעשות כן. [כב:]

הנה רבים יודעים שמרן הגראמ"מ שך זצוק"ל הפסיק לעשן אחרי שנים רבות של עישון.
אבל לא מפורסם עד כמה הוא היה מורגל ותלוי בעישון.
תלמידו חביבו כבנו - הגאון רבי אברהם ישעיה אדלר שליט"א [חתדב"י מרן הגרי"ג אדלשטיין שליט"א] מספר

מדוע מרן החזון איש הסתיר את ההיתר?

ואמר מרן שבאמת אין בזה איסור חורש, שהרי התבאר במשנה שיעגלה נגררת מפני שהיא כובשת, ופירש רש"י דחריץ הנראה בהלוכה לא ע"י חפירה אלא כובשת ודורסת הקרקע ונדוש תחתיה ונעשה מקומה נמוך אבל אינו זו עפר ממקומה.
אמנם מרן החזו"א לא רצה לפרסם את ההיתר, מפני שחשש לכשרות העירוב - והעדיף שלא יטלטלו את העגלות כלל, לא בשבת ולא ביו"ט - כדי שלא יכשלו בטילטול.

ר' יהודה אומר כל הכלים אין נגררין חוץ מן העגלה מפני שהיא כובשת. [כג:]

מספרים שכאשר מרן החזון איש זצוק"ל הגיע לגור בב"ב שהיתה עדיין עירה כפרית - היו הדרכים מכוסים בחולות. והציבור שם היה נמנע מלהוציא עגלות מחשש 'גרירה' - שהלא העגלה עושה חריצים בחול.

איך ניתן להגביל את התגובה על פגיעה - ולענות בצורה מידתית?

שנעשה לו, הרי שגם התגובה תהיה תואמת לאותו מעשה, והוא יענה לו בדיוק באותה מטבע לשון.
אבל אם אדם זה הוא בעצמותו כעסן, ובעצם היה מתפרץ על כל העולם כולו, רק שאי אפשר סתם כך להתפרץ, בלי סיבה - הרי שברגע שחבירו אומר לו אפילו מילה אחת פורץ ממנו הכעס במלוא עוזו, בלי מעצורים.
והוא יענה לו הרבה מעבר למה שהגיע לו...! כי כשאדם ממורמר ומלא כעס ושנאה, די במילה אחת של חבר - להביאו להתפרצות לא רק נגדו, אלא גם נגד משפחתו ארבעה דורות אחוריה...

יתרה מזאת אם כעסו של אדם הוא רק על הענין הספציפי הזה, באופן טבעי הענין נשכח, והכעס דועך במשך הזמן.
אבל אם הכעס בעצם אינו על הענין הזה כלל וכלל, והמקרה הנוכחי הוא בשה"כ עילה לעורר את הכעס הצבור בתוך לבו, במצב כזה גם כשחולפים להם עשרים ושלושים שנה הכעס קיים! כי סיבת הכעס עדיין קיימת בו, הוא בעצם כל הזמן כועס!

אדם פוגש את חבירו אשר לפני עשר שנים עשה לו עוולה, הוא רק רואה אותו ומיד מתחיל לבעור מכעס!
כעס זה אינו משום היותו בעל זיכרון מופלא שבכוחו לזכור במדויק כל מה שארע עמו עשר שנים אחורנית...
לא ולא! בד"כ אדם אינו מסוגל לזכור מה שהיה לפני עשר שנים. אין זאת אלא שבתוך תוכו הוא מלא כעס, ממילא, מיד כשהוא רואה אותו, מתעורר אצלו שוב הכעס הפנימי ואין זה משום שהוא זוכר את המעשה.

שוב מעשה בתלמיד אחד מתלמידי ב"ה שהביא עולתו לעזרה לסמוך עליה, מצאו תלמיד אחד מתלמידי ב"ש, אמר לו: מה זו? סמיכה? אמר לו: מה זו? שתיקה? שתקו בנזיפה והלך לו, אמר אביי הלכך האי צורבא מרבנן דאמר ליה חבריה מלתא, לא להדר ליה מלתא טפי ממאי דאמר ליה חבריה, דאיהו אמר ליה מה זו סמיכה וקא מהדר ליה מה זו שתיקה. [כ:]

הנה אביי לומד מכאן - שתלמיד חכם שאמרו לו הערה כלשהי, עליו להשיב בדיוק באותה מטבע לשון שנאמרה לו - לא פחות ולא יותר!
יש להבין איך ניתן להגביל את התגובה - לענות על פגיעה בצורה מדודה כל כך?

הגאון רבי שמשון דוד פינקוס זצוק"ל אומר שהגאון רבי ירוחם הלוי ליבוויץ זצוק"ל [המשגיח ממיר] למד מכאן יסוד גדול.

ישנם שני סוגי כעס: יש אדם שכועס, בגלל מעשה מסויים שנעשה, כשהמעשה מפריע לו.

אך לפעמים, קיים בתוך האדם מצבור של כעס, שנובע מהצטברות של מידות רעות, ונדרש רק איזה גפרור קטן כדי להבעיר בו את אש הכעס...

כלומר, הוא לא כועס עליו רק בגלל עצם המעשה שעשה, הוא כועס כי הוא כעסן!!!

ההבדל בין שני סוגי כעס אלו היא - שאם הכעס הוא רק על מה

החומרה של 'מזיד' מצדיקה להתעלם מהחוטאים בשגגה

ומה נותנת ומוסיפה לנו הסברא של 'מוטב יהיו שוגגין?!'
מסביר הגאון רבי חיים גריינמן זצוק"ל שצריך לומר שמדובר כאן כשיש לפנינו כמה אנשים - חלקם ישמע ויקבל, אבל חלקם עלול לעבור במזיד בגלל התוכחה.
והתחדש מוטב שיעשו פעמים רבות בשגגה, משיעשו פעמים מועטות במזיד!

הרעיון הוא - שהחומרה של עבירה במזיד כל כך גדולה - עד שהיא מצדיקה להתעלם ולהניח את החוטאים האחרים בשגגתם.
כי מלבד עצם החומרה של העבירה בשגגה, טמון בה גם נזק עצום והשפעה שלילת מצטברת על המדרגה של החוטא, ועל היראת שמים שלו.

אלא הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין! הכא נמי הנח להם לישראל מוטב שיהיו שוגגין ואל יהיו מזידין, והני מילי בדרבנן אבל בדאורייתא לא.

ולא היא - לא שנא בדאורייתא ולא שנא בדרבנן, לא אמרינן להו ולא מידי, דהא תוספת יום הכפורים דאורייתא הוא, ואכלי ושתו עד שחשכה ולא אמרינן להו ולא מידי. [ל.]

צריך להבין אם הטעם שלא להוכיח הוא מפני שלא ישמעו - היה עדיף לנו להביא את דברי הגמרא ביבמות [סח:] 'ואמר רבי אילעא משום ר' אלעזר ב' שמעון כשם שמצוה על אדם לומר דבר הנשמע כך מצוה על אדם שלא לומר דבר שאינו נשמע, רבי אבא אומר חובה שנאמר "אל תוכח לץ פן ישנאך".